

מולדת

גליון מס' 13

המחיר: 1 ש"ח

נובמבר 1989
מרחשון תש"ן

הרצל על מרנספר של ערבים

מאת הרב ד"ר חיים סימנס, מנהל מכון גנסן, קריית ארבע, חברון

כתב יוסוף ד"ר אלהאדי - ראש עיריית ירושלים, אל צדוק סגן - דבא הראשי של ברסא, והציע לו שהיהודים יהגרו לארץ אחרת מאשר ארץ ישראל. הסכתב העבר להרצל, שהשיב עליו בנימה חריגה ונתן תשובה לחידוש האמון: "אבל מי חשב על סילוקם (של הלאיהודים)?"

ברס, שנחיים לאחר מכן, בתכניתו להשגת זיכיון על ארץ ישראל, כתב הרצל באופן שונה על מראספר של הערבים. זה זמן רב היתה מטרתו להשיג זיכיון על ארץ ישראל. במנישתו עם הסולטן במדינת שנת 1901 הוא התרשם ממנו כי אם בעלי חק יהודים יסייעו ממשית לאימפריה העות'מאנית, יהיה הסולטן מוכן לבחון באכרח את רעיון הזיכיון להתחייבות יהודית בארץ ישראל.

לכן, הכין הרצל טיוטה לחברת קרקעות יהודיות-עות'מאנית, סעיף 3 של זיכיון זה נתן לחברה את הרשות לרכוש קרקעות, מסורות (ערביות) בארץ ישראל, תוך כדי החלפתן בקרקעות שוות ערך ברחבי האימפריה העות'מאנית. החברה תשלם את הוצאות ההגירה מהארץ של בעלי הקרקעות הקודמים ותיתן להם מקדמות לצרכי פידום מחדש.

זיכיון לא התגשם מאחר שהבנקאים היהודים שהרצל ביקש מהם הליואות עבור הסולטן, השיבו לו כי יחזור אליהם רק לאחר שיהיה בידן הסכום החייב עם הסולטן. ואילו הסולטן אמר להרצל שיעשה זאת רק לאחר שיקבל את החלואה.

הרצל לא פרסם ברבים אף אחת מתכניותיו לגבי האוכלוסייה הלאיהודית של המדינה היהודית. יומנו מרנספר רק כעשרים שנה לאחר מותו, ואילו תכנית הזיכיון פורסמה לאחר עשר שנים נוספות.

מחשבותיו הארי צ'ון, שתרם את יומניו לאנגליה, נותן על כך תשובה מוחלטת. צ'ון כותב שיומנו הרצל הם "עדות כנה באופן נמלא של הרצל הגלוי, ללא דופי, ששנא צביעות והונאה עצמית".

שנים מספר לאחר מכן, בתחילת שנת 1899,

מיד לאחר מותו של ביומנו זאב הרצל עלתה שאלת הוצאתם לאור של יומניו. מאנס נורדא, מתלמידיו של הרצל, התנגד נמרצות לכך באמרו: "אתם תחבלו בשמו של הרצל אם תפרסמו את יומניו, מי שיקרא בהם יחשוב שהוא היה טיפש וגם שקר".

נורדא לא פרט והסביר דבריו אלה, אבל מן הסתם הוא התכוון לרברי הרצל - כפי שהם מובאים ביומניו - כאשר לטיפול המתאים באוכלוסייה הלאיהודית במדינה היהודית שהוצעה על ידו.

באמצע שנת 1895 החל הרצל מקדוש את כל יומניו לשאלה היהודית, פרט מוקדם מגלה את תכניתו של הרצל לגבי האוכלוסייה הלא יהודית במדינה היהודית שהציע.

הרצל כתב: "עשתדל להעביר את האוכלוסייה חסרת-הכול אל מעבר לגבול על-ידי כך שניצור מקומות עבודה עבורה בארצות אלו ומנעל כל תעסוקה שלהם בארצנו שלנו".

לזיכיון צריכים להקים את המדינה היהודית באזור של יוהדסארא או נחשים גדולים, אמר הרצל: "אשתמש בילידי המקום לזיכיון החיות הללו בסרם יונתנו להם תעסוקה ועבודה בארצות אלהן ועברו".

הרצל חיו גם תכניות מנוכשות כאשר לבעלי הקרקעות הלאיהודיים, הוא כתב: "עלינו להמקיע בעדינות את הרכוש הפרטי שבשטחים המיועדים לנו". אבל הרצל תבין שהתפקיד וסילוק העניים צריכים להעשות בסודיות ובחזירות.

לכן הוא כתב ביומנו: "שיאמינו בעלי הדלא נייד כי הם מרשים אותנו במכרם לנו את רכושם כמחיר גבוה משווי. אבל אנחנו לא נמכור להם שום דבר בחזרה".

הרצל הקדיש עמודים מספר ביומנו לשיטת ההפקעה, שבשכילה הוא התכוון למנות "סוכנים חשאיים". יהיה צורך לקנות באמצעי זהירות קפדניים כדי שרכוש, אשר נרכש מעט על-ידי יהודים, לא יעבר למלם לידים לאיהודיות. הרצל העריך כי יהיו מקצת בעלי רכוש, שיש רבו להוסיף מרכושם בשל סיבות דתיות. במקרים כאלה תוצע לאנשים אלה "העברה מלאה לכל מקום שיהפצו בו". אבל כשבעלי קרקעות יסרבו להצעה זו - לא יאונה להם כל דבר.

הרצל לא השתמש במילים "פלשתית" או "ערבים" בקטעים הללו. כפי שאפשר לראות בספרו "מדינת היהודים", שנכתב באותה עת, הוא טרם החליט על מקומת הסופו של המדינה היהודית. רק באמצע שנת 1896 התמקדו מחדש בוחיו על ארץ ישראל.

יש להדגיש כי הרצל גלה את מחשבותיו על האוכלוסייה הלאיהודית רק ליומנו הפרטי. הן אינן מחוברות כלל בספרו "מדינת היהודים", שבו הוא מועיד ליהודים את התפקיד של טהור הארץ מחיות טרף, ולא לילידים ככתוב ביומנו.

הרצל צפה כי הצעדים הקיצוניים, שהוא הנמליץ עליהם, בתכנון ההתיישבות במדינת היהודית יהיו לציונים בעיני דעת הקהל. לכן, הוא כתב ביומנו: "בתחילה, במקרה, אנשים יתרחקו מאיתנו. נרף מאיתנו רוח רע". אבל הוא העריך שזאת תהיה תופעה חולפת וכי בחלוף הזמן תטה דעת הקהל לטובת המדינה היהודית. האם יומניו של הרצל משקפים נאמנה את

חיים ייצמן

וייצמן על טרנספור של ערבים

מאת הרב ד"ר חיים סימונס, מגדולי מכון נגסן קריית ארבע, חברון.

לוסייה, גם תוך הפעלת כוח, אם נוצר. כשכועים אחרי פרסום דו"ח זה התקיימה מנישה סודית בין ייצמן לבין שר המושבות הבריטי, ויליאם אוקספורד. מאותו יתר העלה וייצמן על הכתב את חוכן המנישה. וייצמן ייחס חשיבות מרובה להצעת הטראנספור ושם: "אמרתו שכל ההעלחה של התכנית תלויה ברצון הממשלה, אם היא רוצה באסא, או אינה רוצה, לבצע הצעת זו (על טראנספור הערבים)".

הפרטיכל של אורסטריגור על מנישה זו מצוין כי וייצמן אמר, שהיהודים יעזרו להעביר את הערבים מהגליל לעבר הירדן. הרבר מוכיח, שוייצמן הציע אמצעים קיצוניים יותר מאלה המוטלצים עלי"ד הוועדה, אשר הגבילה את הטראנספור לטראנספור מרצון בלבד מהגליל.

אגב, המסמך הסודי ביותר של וייצמן נגב ממשרדו הוצג בקונגרס הציוני העשרים בעירון כעבור שבועות אחדים. לאחר מכן מודס במספר ציטוטים בריטיים, למינת לבו של וייצמן.

מיד אחרי מנישתו עם אורסטריגור, כתב לו וייצמן מכתב, המאשר את העושים שדיבר עליהם. על סוגיית הטראנספור כתב וייצמן: "נרצחתי כאשר נוכחתי שאהה מסכים צמי לגבי החשיבות המכרעה של טראנספור להצלחת תכנית חלוקה".

וייצמן כתב מכתבים רבים — עשרים עד עשרים וחמישה אלף — במשך שנה מעילותו הציונית. באחרים מסכתבי, שנכתבו בזמן פרסום דו"ח פיל, הוא התייחס מסבך חרבים להצעת הטראנספור של האוכלוסייה הערבית.

מסכתבים אלה נוכל לראות שהצעת טראנספור האוכלוסייה כאה כהפתעה נעימה לייצמן. הוא גם ציין את השטח המצומצם ביותר של המדינה היהודית המוצעת כסיבה "חיונית לחלוטין" לטראנספור של ערבים.

בראשית שנת 1939 כינסו הבריטים ועדה של מנהיגים יהודים וערבים בארמון סטי גיימס בלונדון. בתקופה זו עיבד פילנתרום אמריקני, אדוארד גורמן שמו, תכנית להעביר ערבים לעירק, אף-על-פי שגורמן ביקש לשמור על תכניתו בסודיות מחלטת, הציע וייצמן תכנית זו במגישות לא רשמיות שקיים עם צירים צירקים בוועדה, שהמונחה בלונדון.

מאוחר יותר הציע וייצמן את שידוחו לנרמן דורס, אולי מסיסו, סכום של 1,500 לירות אנגליות כדי שהתכנית הטראנספור של גורמן תישא פרי. לקראת סוף שנת 1939 נגמשו מספר מנהיגים

בתוכנית דו"ח בריטי ששודרה בדצמבר 1963, אחרי קצירת השבחות לחיים וייצמן, נשיאה הראשון של מדינת ישראל, ניהלו ירכו כעיתונות היהודית בבריטניה על עמדת וייצמן הנחרצת בנושא העברת ערבים מארץ-ישראל.

בריס גורדאל, מנהל ארכיון וייצמן, טען שוייצמן צידד בטראנספור. סר ליאון סימון, מנהיג ציוני בריטי, היה בריעה תפוח. כל אחי סן הצדדים מצא את הסימטכיל לעמדתו במכתבי וייצמן ובטאומי. סר ליאון הגרבו הוסיף את גורדאל ילהביא ראיות הרבה יותר משכנעות" כתמיכה בהסלת דו"ח כבד כזה באופי של מנהיג שכירושתו הוא (גורדאל) מקבש "לרבו".

כל זה כתב בראשית שנת 1964. סאו היראית היתרו משכנעות בהרבה, שסר ליאון דרש, ניתנת להשגה, כי ארכיונים בישראל ובבריטניה נפתחו בפני היסטוריונים. חוסר ארכיוני כזה מראה כבירור שבשנת השלושים האחרונים המוקדמות וייצמן היה תמך-נלהב ברציון של טראנספור לערבים מארץ-ישראל.

אמנם לפני תקופה זו ירכו וייצמן נגד טראנספור של ערבים מפלשתינה. באותו ששנא לפני הקונגרס הציוני בלונדון בסוף שנת 1919 הנהיג וייצמן: "לא נוכל להיכנס לארץ כמו יונקרים, לא נוכל להרשות למצמנו לטלוק אנשים אחרים". אולם הוך צשור אחר או קצת יותר, השתנו דעות וייצמן בסוגיה זו.

באוקטובר 1930 פרסמה הממשלה הבריטית מסמך, הידוע בשם "הציון הלבן של פסקילר". מסמך זה, אילו ברצון, היה שם קץ לשיקום הביח הלאומי בפלשתינה. כתוצאה מלחץ שהופעל על הממשלה הבריטית, נצרכו מספר ישיבות משוחזרות של ועדה שהורכבה מחברי הממשלה החברי הממונת היהודית במטרה לנקש מסמך חדש ("מסכת מקדונלד"), שהיה בו כדי לרצן את הקו החדש של הממשלה הבריטית.

באותה המגישות אלה הציע וייצמן לפתח את עבר-הירדן למטות "הגירה של ערבים" מהשטח המאוכלס של פלשתינה המערבית לשטח בלתי מיושב בעבר-הירדן.

דורשים אחרים מאוחר יותר ביקר וייצמן בארץ-ישראל ובמנישה עם הנציב העליון שוב העלה הצעה זו.

התייחסותו הנלהבת ביותר של וייצמן לטראנספור כאה אחרי פרסום דו"ח ועדת פיל באמצע 1937. בין המלצותיה של הוועדה היה טראנספור של אנכי

ציונים, וייצמן ביניהם, עם מנהיג מפלגת הלייבור הבריטית. ברצונו על הצנין הציוני אמר וייצמן, שרעיון של טראנספור אוכלוסין יתקבל ביותר דצון, אם ייעולם יתרגל לרעיון זה". בנוצו למדינה יהודית עצתה, דרש וייצמן שטח של "פלשתינה מערבה לירדן, עם טראנספור של לפחות חלק מן האוכלוסייה הערבית".

אנו למדים מזה, שרעדה של וייצמן בשאלת הטראנספור של ערבים הפכו קיצוניות יותר. שנייטם בלבד קודם לכן הוא נתן את השטח הקטן שניתן למדינה היהודית עלי"ד רבדה פיל כסיבה להעביר אוכלוסייה ערבית, שכשני הוא דרש ששח הרבה יותר גדול, אך צדין עמד על טראנספור של ערבים, נוסף לכן, בראשית מלחמת העולם השניה, הציע וייצמן הצעה זו בהצידות נוכרת.

לייכומו, אנתו רואים שייצמן הציע את הצעת הטראנספור שלו רק באספות סגורות ובכתובות פרטיות, עוברת שכמה היסטוריונים מעדיים עליה. במומבלי, התחייג וייצמן באופן קבוע מרעיונות כאלה.

"ד"ר וייצמן האחר!"

מתיקי מכון "נגסן"

(בנה ונתישב בסמכות לחתינו)

מנהל המכון: ד"ר חיים סיימונס

(1874-1952)

ד"ר חיים וייצמן, המנהיג הציוני ואחייכ הנשיא הראשון של מדינת ישראל, בדרך כלל נחשב "מתון" והיה מוכן לשתי פעולה תמיד ובכל מחיר עם הבריטים – על כן בשנות העשרים התנגש גיבוטינסקי עם וייצמן, ובשנת 1931 הודח מנשיאות ההסתדרות הציונית. אבל מתינותי של וייצמן התבטאה יותר בגילויים המומביים שלו. מי שמעיין בארכיונים הפרטיים של וייצמן ודאי ותודע ליד"ר וייצמן אחר."

הדגמה טובה של "ד"ר וייצמן האחר" היתה בדבריו בישיבה סגורה שהתקיימה בסוף 1939 בין וייצמן ובין ראשי מפלגת הלייבור הבריטי. לפי פרוטוקול הישיבה, הזכיר וייצמן שתי נקודות עיקריות פועל יוצא של דו"ח פיל – "רעיון מדינה יהודית ורעיון העברת אוכלוסין". וייצמן הדגיש כי אירועי השנתיים האחרונות חזקו את תוקף שתי הנקודות הללו. וייצמן הרגיש שכתוצאה מהמלחמה העולמית השנייה מצב היהודים ישתנה לרעה "ונספך על כך שבעיצומה, רעיון העברת אוכלוסין חייב לקרות בהיותו יותר מתקבל על דעת אנוש... ברור שצריך להעביר אוכלוסיה והעולם יתרגל לרעיון זה... חייבים שיהיה לנו בסיס טריטוריאלי שם (בא"י) ופירוש הדבר תכנית פיל משופרת ואפשר שזה כל ארץ ישראל המערבית בנוסף להעברת חלק לפחות מהאוכלוסיה הערבית." (שיחה עם אטלי וייליאמס 30.11.39, עמוד 2, גנזך וייצמן, רחובות)

שנתיים אחר כך בישיבה סגורה בין וייצמן ולורד מוין, שר המושבות הבריטי, היה וייצמן עוד יותר קיצוני בנושא גבולותיה של המדינה היהודית. כמשך הישיבה מוין שאל את וייצמן איפה היה הוא מציין גבולה המזרחי של המדינה. וייצמן השיב "שאינן קו החץ מבקעת הירדן." (ראיון עם לורד מוין 28.7.41, גנזך וייצמן.)

ההבדלים בין הביטויים המומביים לבין הביטויים החשאיים של וייצמן בולטים במיוחד בעניין העברת האוכלוסיה הערבית מארץ ישראל.

בו בזמן שוייצמן אמר לעתונות, בשנת 1931, שאין לו הבנה או אהדה לרעיון רוב יהודים בא"י, באשר, העולם יראה בזאת נישול הערבים על ידנו, הוא מציע בחשאי תכנית להעברת ערבי ארץ ישראל לעבר הירדן.

במשך העשור הבא, הוא דיבר או כתב בחשאי פעמים רבות על הצורך להעביר את הערבים מא"י. לעומת זאת, באוטוביוגרפיה שלו "מסעה ומעשי" (עמוד 424) אנו רואים את "ד"ר וייצמן האחר". "מעולם לא הבאנו בחשבון וגם עתה אין אנו מביאים בחשבון את הרחקתם של הערבים מן הארץ" (הדגשה שלנו)!

מכון "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" קרית - ארבע - חברון

לתורתנו הקדושה ישנה גישה ויחס ייחודיים לארץ ישראל - לגבולותיה, להתיישבות בה ואף לאוכלוסייתה הלא-יהודית.

לפני קום המדינה, דעותיהם של מנהיגי התנועה הציונית, כולל תנועות העבודה למיניהן, הקבילו לרוב לעמדה התורנית המסורתית. לצערנו, דברי המנהיגים הללו גנוזים היום בעמקי הארכיונים השונים בארץ ובחו"ל.

מטרתו של מכון ננסן, מוסד בלתי פוליטי, היא לחקור את הנושאים המוזכרים לעיל ולחשוף את העדות הטמונה בארכיונים, ביומנים אישיים, בעיתונות וכו' בפני הציבור הרחב. על ידי זה אנו מקווים כי נוכל בע"ה לסייע בהגשמת בנייתם והתיישבותם של כל חלקי ארץ ישראל, על פי מצוות התורה.

אנו מתכוונים בע"ה לפרסם בכל גליון של "חברותא" קטעים נבחרים של מחקרנו.

ד"ר חיים סיימוןס

מנהל המכון

"אח"כ באו לחברון. מה קדושתה של חברון? אמרנו שזוהי עיר האבות, מקום מערת המכפלה, אחת מארבע הערים הקדושות לפי המסורת היהודית, השניה במעלה. שאלו אם יש עוד מקום קדוש בחברון מלבד מערת המכפלה. אמרנו שיש מסורת על עץ אלוני ממרא, אולם בכלל העיר היא קדושה. הם שאלו: האם מותר ליהודים להכנס למערת המכפלה? אמרנו, שהמוסלמים אינם נותנים לרדת אלא מספר מדרגות. שאלו אם יהודים מבקרים שם. אמרנו, שאנכשיו אינם מבקרים שם, כי יש סכנת חיים. לפני כמה שנים ירד הרבי מגור מדרגה יתרה והיתה קטטה והתנגשות והדבר בא לפני המשפט.

אמרנו: האם אחם חושבים שמדינה ערבית לא תתן ליהודים להתפלל ולהשתטח במערת המכפלה? אמרנו, שאין זאת שאלה של ביקור ותפילה, אלא שזאת היא עיר קדושה ליהודים וצריך שתהיה ליהודים זכות התיישבות שם.

שאלו, האם יש יהודים בחברון? אמרנו שאנכשיו ישנם מעטים מפני שפעמיים גורשו משם, אולם גם כיום יש שם רכוש יהודי רב, יש הכרה שלא יתכן שלא תהיה ליהודים זכות התיישבות שם. בזה אין לסמוך על המדינה הערבית".

(פרוטוקול משיבת הנהלת הסוכנות היהודית בארץ ישראל, כרך 28, מס 53, יג' סיון תרצ"ח [12.6.38], עמוד 8, ארכיון הציוני המרכזי, ירושלים).

מה אמרו בן גוריון וחבריו על התיישבות בחברון?

בקיץ 1937 הוועדה המלכותית, פיל, פרסמה דו"ח, בו היא המליצה על חלוקת ארץ ישראל למדינה יהודית ומדינה ערבית. תוכנה העברת אוכלוסין כפויה ממדינה אחת אל המדינה השניה.

ממעלת בריטניה קבלה באופן עקרוני את ההמלצות. (דרך אגב, לא היו לה הסתייגויות כלל על הסעיף של העברת האוכלוסין הכפויה. בעיני בן גוריון ההעברה הכפויה של ערבים מהמדינה היהודית היוותה סעיף מאוד חשוב בדו"ח פיל והוא דרש את ביצועו המיידי).

המלצות דו"ח פיל הביאו לאלימות ערבית. בריטניה שינתה את דעתה, והקימה עוד וועדה - ועדת וודהר. הוועדה הגיעה לארץ ובין היתר חקרה את המנהיגות הציונית בנושאים רבים ומגוונים. המשיב הראשי היה בן גוריון. בישיבת הסוכנות היהודית, משה שרתוק (שרת) מסר דו"ח על הפגישה של המנהיגים הציוניים עם וועדת וודהר.

אנו מצטטים מהפרוטוקול של הישיבה בנושא חברון.

הצפה 4

יום רביעי ד' בסיון תשמ"ט 7.6.89

מכתבים למערכת

שלום עכשיו

בעד טראנספר

כל הכבוד ל"שלום עכשיו" שהצטרף למנהיגי הצינות, כמו הרצל, בן-גוריון, שרת, וויצמן, ש' הציעו טראנספר. אולם ההשוואה נמרת כאן. מנהיגי הצינות הציעו טראנספר של ערבים מא"י; "שלום עכשיו" מציע טראנספר של יהודים.

ד"ר חיים סימון
קרית ארבע

מולדת גליון מס' 9 יולי 1989 תמוז תשמ"ט עמ' 14

"שלום עכשיו" בעד טראנספר

אנשי "שלום עכשיו" הצטרפו סוף-סוף למנהיגי הצינות, כמו: הרצל, בן-גוריון, ויצמן ושרת שהציעו את הטראנספר כפתרון הכרחי לסכסוך היהודי-ערבי.

אלא שמנהיגי הצינות הציעו טראנספר של הערבים מארץ-ישראל, ואילו אנשי "שלום עכשיו" מציעים טראנספר של יהודים...

ד"ר חיים סימון

קרית ארבע

הרב עידו אלבה דן בהיבטים תיאורתיים בלבד

לפני כחמש ימים נרחן הרב עידו אלבה למאמר, בעקבות פרסום מאמר הלכתי, שבפירושו נאמר כי מאמר זה הינו "לעיון, אך לא למעשה".
לשוא חכיתי לתגובתם של הפרופסורים והרבנים למיניהם, שיקימו קול זעקה כנגד דיכוי ומעצר מפרסמי מאמרים מחקריים.
תמוזתי, אם מודי יפרסם אדם כלשהו מאמר מרעי על יעילותו הביולוגית של גז העצבים כנגד אבולוסייה אורחית, הוא ייעצר על כך כמו הרב אלבה - ישמור מישור על שתיקת

הרב ד"ר חיים סיימונס, קרית ארבע

יום ג', כ"ג באייר תשנ"ה 23.5.95

הצופה 4

שתיקתם של פרופסורים

לפני כחמש ימים נרחן הרב עידו אלבה למאמר בעקבות פרסום מאמר הלכתי שבפירושו נאמר כי מאמר זה הינו "לעיון, אך לא למעשה".
לשוא חכיתי לתגובתם של הפרופסורים והרבנים למיניהם שיקימו קול זעקה נגד דיכוי ומעצר מפרסמי מאמרים מחקריים - משום מה הם שותקים.
הרב ד"ר חיים סיימונס
קרית ארבע

גיליון מס' 83
המחיר: 2 ש"ח

תמוז תשנ"ה
יולי 1995

מורדה

מאמר על מחקר?

הרב עידו אלבה נדון למאמר בשל פרסום
מאמר חלכתי, והדבר הודגש על ידו כי זהו
מאמר ילעיון אך לא למעשה.
ציפיתי לשווא לתגובתם של פרופסורים
ורבנים שיקימו קול זעקה על דיכוי פרסום
מאמר מחקרי.

תמהני אם יפרסם מחר מישהו מאמר
מדעי על "יעילותו של גז העצבים כנגד
אוכלוסייה אזרחית", ובאם הוא יעצר- האם
גם אז ישתקו באקדמיה.

ק. ארבע הרב ד"ר חיים
סימנס

הרבי מגור עלה מדרגה יתרה!

מותיקי מכון "נגסן"
(בנה ותישב בסמכות לחתינו)
מנהל המכון: ד"ר חיים סיימונס

בזמן שמנהיגי הציונות (כולל דוד בן גוריון) הופיעו לפני ועדת החלוקה (ועדת וודהד) בשנת 1938, הם דברו על "בזיון" שנתבזה הרבי מגור, ליד מערת המכפלה, לפני מספר שנים. **מה ומתי היה ה"בזיון" הזה?**

הדבר קרה בחודש אלול תרצ"ה (1935) ופרטים אודותיו מופיעים בעיתוני התקופה ("הארץ", "דאר היום", "דבר", "פלשתין פוסט") וגם במאמר ב"ספר חברון" ע"י הרב יצחק מאיר (עמוד 326). (לא מצאנו חומר ארכיוני על הנושא בתיקי ממשלת בריטניה, ולא בארכיון הציוני המרכזי גם אצל הארכיונאי של הרבי מגור אין חומר).

הרבי מגור גר אז בפולניה, ובחודש אלול תרצ"ה בא לביקור בארץ. בכ"ז באלול ביקר במערת המכפלה, בלוויית בניו, רבנים וחסידים – כמה מהם תלמידים בישיבת "שפת אמת" בירושלים. בסך הכל באו כשלושים וחמישה איש בשבע מכוניות קטנות, ביניהם מכונית אחת מלאה נשים. יש כמה גירסאות באשר למה שהתרחש כשהגיעו למדרגות ליד מערת המכפלה:

א. השוער, שעמד ליד מערת המכפלה, הסביר בעדינות לרבי שרצה לעלות מעל המדרגה השביעית, שאסור להמשיך (דאר היום 27.9.35), זו גם גירסה של הרב יצחק מאיר במאמרו.

ב. הרבי לא ידע על ההגבלות הקיימות כלפי היהודים (דאר היום 26.9.35, פלשתין פוסט 26.9.35).

ג. אחד מהמלוים אמר כי הוסבר לשומר שהרבי "חכם גדול" הוא, ולפיכך הרשה השומר לרבי ולמלוויו לפסוע מעל המדרגה השביעית ואח"כ תמורת זאת ביקש מהם "בקשיש" (הארץ 3.10.35).

לפי כל הדעות פסח הרבי על המדרגה השביעית (יש אומרים כי העפיל למדרגה האחת עשרה). לפי הרב יצחק מאיר, ברגע זה קפצו על המדרגות פרחים ערביים, שנועקו על ידי השומר. הרב אמר "להם, "השקצים", מותר לעלות, רק לנו אסור, אסור!"

השומר שמר במקום, דחף בגסות את הרבי בחזהו. מיד התחילו החסידים לצעוק שזהו "חכם", ואסור לגעת בו, ולדברי המשטרה היכו את השומר. הרב גמר תפילתו וחזר למכוניתו. כאשר הגיעה המשטרה הבריטית, עצרו אנשיה עשרה חסידים צעירים מתלמידי ישיבת "שפת אמת" שלא הספיקו לעזוב את המקום. החסידים הואשמו בהכאת שוטר.

למחרת הופיעו עשרת הנאשמים לפני שוטר בחברון. בין העדים היה המופתי של חברון, שהעיד ש"ליהודים אסור לעלות יותר משבע מדרגות ומעולם לא עלה יהודי למעלה מזה". עויד של הנאשמים שאל את המופתי "כיצד אתה מספר זאת בה בשעה שאני עצמי עליתי בכל המדרגות וגם ירדתי לתוך המערה עצמה". המופתי תירץ "אמנם אפשר ליהודי להכנס למערה ברשיון מיוחד". (דאר היום 27.9.35).

המשפט המשיך בירושלים ביום צום גדליה. נתגלעה מחלוקת באשר לאשמה. חסידי גור טענו שהנאשמים לא הכו את השומר. לעומת זאת, המשטרה, השמש של המערה וערבי זקן (שהיה כמעט עורו!) העידו את ההיפך.

בפסק הדין, חמישה מהנאשמים נמצאו אשמים וכל אחד מהם קבל קנס של שתי לירות, או שמונה ימי מאסר. הם שלמו את הקנס ושוחררו.

שנה אחרי שחרור חברון נהרסו המדרגות "המפורסמות" בהוראת שר הבטחון, משה דיין, אולם ה"בזיון" כלפי היהודים מוסיף להתקיים...